

PERİLER
TEHLİKELİ BİR TARİH

RICHARD SUGG

ÇEVİREN
CEMAL TARIMCIOĞLU



RICHARD SUGG

1968 yılında doğdu. Cardiff ve Durham üniversitelerinde İngilizce ve Tarih dersleri verdi (2001-2017) ve çalışmaları *The Guardian*, *The Sun*, *the Daily Telegraph*, *Daily Mail*, *BBC History*, *the New Yorker* ve *Der Spiegel*'de yayımlandı. Yazılı eserlerinin yanı sıra televizyon belgesellerinin hazırlığında da yer almaktadır.

Başlıca Eserleri: *John Donne* (2007), *Mummies, Cannibals and Vampires The History of Corpse Medicine from the Renaissance to the Victorians* (2015) [*Mumyalar, Yamyamlar ve Vampirler* (2020)], *Murder after Death: Literature and Anatomy in Early Modern England* (2007), *The Real Vampires: Death, Terror, and the Supernatural* (2019), *The Smoke of the Soul: Medicine, Physiology and Religion in Early Modern England* (2013), *A Century of Ghost Stories* (2017).

CEMAL TARIMCIOĞLU

1988 İstanbul-Üsküdar doğdu. 2012 senesinde İstanbul Üniversitesi Tarih bölümünü Felsefe yandal programıyla birlikte bitirdi. 2014 yılında askerî tarih alanında yüksek lisansını tamamladı. 2014 yılında Yakınçağ Tarihi alanında başladığı doktora çalışmalarını yarıda bıraktı. 2018 yılından itibaren çeşitli alanlarda çeviriler yapıyor ve Marmara Üniversitesi'nde İngilizce Öğretmenliği bölümünü okuyor.

İÇİNDEKİLER

Giriş	11
1	
KÖKENLER, GÖRÜNÜŞ, YERLER	19
2	
GÖRÜLMELER, TOPLANTILAR, İŞARETLER	50
3	
PERİ TEHLİKELERİ	101
4	
EDEBİYAT VE SANAT	169
5	
PERİ BÜYÜSÜ: 1800'DEN GÜNÜMÜZE	214
SONUÇ	
YEŞİL SİS	259
KAYNAKLAR VE İLERİ OKUMA	276
DİZİN	279

GİRİŞ

Ekim ayında sıcak bir öğlen vakti, porsuk ağacının koyu gölgesi, güçlü güneş ışığı bir akarsuyun killi kıyılarını be-neklendiriyor. Hızla hareket eden şey, bir oraya bir buraya fırlıyor, kaybolan bir parlaklık gölgeden gölgeye ışıldıyor. Duraksıyor, devam ediyorum. Bu bir sincap mı? Yoksa bir yalıçapkını mı? Kuşkusuz yalıçapkını olsa ne tuhaf olurdu, çünkü yerel bir parktayım. Nehrin iki tarafı da hınca hınc insanla dolu. Yine de o sıcak gölgede, o ıssız arka yoldan bir ân için çıkan şey, hayvandan daha fazla ama insandan daha eksikti. Bir an için bir orman perisi gibi geldi bana. Bu bir düşünceden ziyade bir histi.

Periler kafamın içine girmişti. Belki de her zaman oradaydı-lar. Çocukluğun mağaralarının derinliklerinde gömülüydüler. Daha derinlerde, türümüzün çocukluğunun derinliklerindeydi-ler. Fakat bir zamanlar onlara inananları (sarsılmaz bir şekilde inandılar ve bu nedenle her gün ve her yerde onları gördüler, hissettiler, duydular ve varlıklarından şüphelendiler) dinleyerek onları yüzeye çıkarmak için çok çalıştım. Buradaki amacım, dünyayı onların gördüğü gibi görmenizi sağlamak. Bu, tam anlamıyla gerçekçi olacaksak eğer gerçekleştirilmesi imkânsız bir amaç elbette; hafıza kaybına yol açar, okuma yazma ye-teneğinizi kaybetmenizi gerektirir; arabanızın anahtarlarını alıp etrafınızdaki yoğun sokakları peri tepelerine ve çayırlara ayırmaya mecbur eder sizi. Yine de deneyelim. Benim karanlık ve din karşıtı hayalim bu: Perileri kafanızın içine sokmak ve sizi insanların kafalarına, gözlerinin arkasına götürmek. Bu insanlar için periler korkunç, şaşılası, tehlikeli ve göz alıcıydı. Ama yine de (eğitilmiş Hıristiyanların inandığı meleklerin ve şeytanların

aksine) tam anlamıyla *oradaydılar*. Çivili çizmelerinizle her gün çiğnediğiniz çimenlerde itişip kakışıyor, şarkı söylüyor, aylıklık edip ziyafet veriyorlardı. Siz uykudayken kendilerini ısıttıkları kızgın fırınların üzerinde takılıyorlardı.

Bir zamanlar insanlar perilere gerçekten inanıyordu. Üçüncü Bölümün sonunda bunun nedenini anlayabileceksiniz. Sonra (sizi uyarmalıyım) perilerin size bir daha asla aynı şekilde görünmediğini fark edeceksiniz. Ama bu noktada ikna olmadıysanız size darılmam. Doğüstü varlıklar arasında periler kadar saygısızlık gören çok az varlık vardır. Vampirler ve cadılar pek çok çarpıtmanın kurbanı oldular hatta hayaletler bile son zamanların komedi filmlerindeki rolleri yüzünden küçümsendiler. Peki, ya periler? Bir gün yeryüzünden koparıldığınızı hayal edin. Ovalanıp temizleniyorsunuz. Üzerinize aşırı koku sıkılıyor. Bir metre boyunda kaslı bir varlıkken on iki santimlik narın bir varlık oluyorsunuz. Parıltılı ve gökkuşağı tonlarına boyanıyor. Bu hâlinizle ölümsüz hayatınızın geri kalanında küçük kızlara incecik bir salamak zorunda kalıyorsunuz. Bir zamanlar insanlar sizden korktukları için cinayet işliyor veya sizden ölesiye korkuyordu. Soy ağacınız bizzat Zamanın sınırına kadar uzanıyordu; tarladaki veya mutfaktaki en küçük kazalardan dünyanın potansiyel yıkımına kadar her şeyin sebebi sizin gücünüzdü. Periler, bir zamanlar ağaç kökleriyle örülüydü. Gelgitlerde sallanıyorlar ve kıyı açıklarındaki büyümlü bir adada herhangi bir insan toplumununki kadar karmaşık ve anlaşılması güç bir hayat sürüyorlardı. Şimdi gelin iki olağanüstü karşılaşma vasıtasıyla kendileriyle tanışalım.

1757 senesiydi. Bir yaz günü, öğle vaktiydi. Dört kişiydik. Biri benim kız kardeşimdi. Diğer iki kız da kardeşti.” Saygıdeğer Edward Williams, 24 Mart 1772 tarihli bir mektubunda böyle yazar. O zamanlar yedi yaşında olan Williams, o yaz sabahı Galler Denbighshire’de bulunan Bodvary bölgesinde Kaekaled adlı bir alanda “Lanelwyd evinin bitişiğindeki dikilitaşın yakınında” kızlarla oynuyordu.

Bir gün sabahın erken saatlerinde elinizde bir yumurta sepeti ile çok iyi bildiğiniz bir alandan geçiyorsunuz. Aniden ür-küyorsunuz ve durmak için yana kayıyorsunuz. Yuvarlanıp düşerken yumurtaları havaya fırlatıyorsunuz. Oturduğunuzda derin bir nefes alıyorsunuz. Tabii ki yumurtaların çoğu kırıldı. Ama en önemlisi önceki gece tarlada ortaya çıkan peri halkasının üstüne basmamayı başardınız.

Botanik bilimi, peri halkalarının topraktaki olası birçok mantarın birinden kaynaklandığını artık ortaya koymuştur. Bu mantar kimyasal değişiklikleri katalize eder ve nitrojen salar. Sonuçlar değişkenlik gösterir. Bazen çok parlak renkli küçük bir mantar halkası veya şapkalı bir mantar görebilirsiniz. Canlı bir çim çemberi, kahverengi veya solmuş bir daire görebilirsiniz. Bazı peri halkalarının çapının elli altmış metre olduğu göz önüne alındığında, tehlikeden asla şüphelenmeyip farkında olmadan piknik yapmış olabilirsiniz. Ayrıca bazı modern mantarların yüzlerce yıllık olduğunu da biliyoruz.

Çevrelerindeki doğanın tüm detaylarına ve değişikliklerine çok dikkat eden insanlar için peri halkaları harika ve güçlü şeylerdi. Mantarlar (muhtemelen yenilebilir olanlar, onları toplamaya cesaret eden herkes için beklenmedik bir yiyecektir) sadece bir gecede ortaya çıkmıştı. Çimen, yeni canlı bir renkle basıldı ve en eski büyümlü şekli olan daireyi aldı. Bu bir şey ifade ediyor olmalı. Belki de en açık şekilde bu perilerin orada dans ettiği anlamına geliyordu. Bu durumun perilerin doğurganlıkla bağlantısının daha tipik bir örneği olduğu konusunda muhtemelen bazı gözlemcileri de etkiledi. Daha doğrusu bu halkaların

3 PERİ TEHLİKELERİ

“KATİL PERİLER DÖRT KİŞİNİN ÖLÜMÜNE NEDEN OLDU.” 30 Kasım 2006’da *The Sun*’da böyle bir manşet yayımlandı. Haber doğrudu ancak olay 2006’da değil, Cumbria Lamplugh’da 1656 ile 1663 tarihleri arasında gerçekleşmişti. Arşivci Anne Rowe yakın zamanda ölümlerin ve nedenlerinin bir listesini ortaya çıkarmıştı. Whitehaven Arşivindeki Lesley Park’ın benim için nazikçe onayladığı gibi bu liste bir giriş okumasını içeriyordu: “Periler tarafından ölesiye korkutuldu...” Bu kadarıyla bu bağlamda perilerin gizemli ölümlerden sorumlu tutulacak kadar uğursuz olduğu sonucunu çıkarabiliriz. 19. yüzyılda pek çok Britanyalı’nın hayalet korkusundan öldüğünü de ekleyebiliriz. Dünya çapında vampirler, cadılar veya kara büyü korkusu çok sayıda insanın ölümüne sebep olmuştur.

2006’ya gelindiğinde Rowe’un buluşu ana akım basında kendine yer buldu. Bunun asıl sebebi bu fikrin son derece gülünç olmasıydı. Sonuçta kim perilerden korkabilir ki? Cevap tarihin çoğu için aslında şuydu; neredeyse herkes. Periler tehlikeliydi. Onlara inanmamak tehlikeliydi. Onlara saygı duymamak ya da ciddiye almamak tehlikeliydi. Dolayısıyla onlardan bahsederken özenle seçilmiş örtmece veya dolaylı isimler kullanılıyordu: “Gentry”, “İyi Halk”, “Onlar”, “peri halkı” ve “huzur halkı”. *Bendith û mamme* yani “annelerinin kutsamasını hak edenler” gibi çekici bir Galce ifade de vardı. Periler çocuklarınızı çalıyordu. Sizi veya hayvanlarınızı bazen ölümüne hasta ediyorlardı. Süt veya tereyağından insanlara kadar her şeyden hayatı veya özü çekip alabilirlerdi. Gördüğümüz gibi güçleri neredeyse sınırsızdı; yalnızca şeytani değil aynı zamanda ölçek ve kapsam bakımından tanrısalı.

DİZİN

1846-47 Büyük Kıtlığı 137

A

de Acosta, José 273
adalet 28, 29, 47; ~ duygusu 28
Adams, Maude 232
Adlard, John 189
Aziz Agnes 192, 194, 203
tanrıça Aine 46
Allies, Cyril 54, 241
Allingham, William 179, 198
Andrews 54, 55
antik Romalılar 107
Apollonius 197, 241
Kral Arthur 174, 176
Augustine 49
Ayer, A. J. 217
aynalı toplum 44

B

Bach, Elis 115
bağımlılık duygusu 30
Baker, Kenneth 270
Balfour, M. C. 265
Barron, James 93, 94
batıl inançlar 120
Baxter, Richard 21
Beckwith, Stephen 248
bedensiz ruhlar 27
Benson, E. F. 124
beyin jimnastiği 39
bilgi 171, 172
bilgisayar oyunları 172
bilim 41, 84, 105, 108, 113, 120,
171, 172, 230, 265; ~ dışı olma
duygusu 171
Birinci Dünya Savaşı 54, 105, 148,
224, 228, 235, 251

Blake, William 189, 205
Bord, Janet 255
Bosch, Hieronymus 34, 208, 209
botanik: ~ bilgiler 51; ~ bilimi 50
Boucicault, Nina 215, 223
Bourke 122, 123, 124, 126, 276
Bradley, Fanny 115, 194
Briggs, Katharine 24, 26, 157, 162,
276
Browne, William 185
Brownie, Jan 44, 52
Bruford, Alan 32
Bush, Kate 225
Butterfield, William 84, 85, 86
büyülenme 16

C

cadı(lar) 12, 41, 43, 60, 81, 83, 101,
102, 105, 120, 121, 124, 134, 135,
151, 156, 249; ~ bayramı 51, 104,
246
Callow, Edward 73
Calvin 102
Cameron, James 272
Carolan, Margaret 23
Carroll, Lewis 207
Cashen, William 20
cehennem 32, 44, 45, 128
cennet 19, 23, 44, 45, 128
Chaney, Lisa 219
I. Charles 66, 185
II. Charles 26, 66
Christabel 190, 191, 197, 227
Churchill 49
cin(ler) 43, 98, 268; ~ mağarası 191
cinsellik 201
cinsiyetçi zamanlar 201
cinsiyetçilik 223

Cleary, Michael 121, 122, 126
 Cocksedge, J. 115
 Conrad, Joseph 30
 Conway 73
 Conway, Thomas 73
 Cooper, Joe 234, 276
 Cornwall 14, 15, 25, 27, 28, 30, 56,
 94, 103, 105, 112, 115, 152, 264
 Correll, Timothy Corrigan 147
 Coward, Noël 217
 Craig-y-Ddinas 34
 Crawford 87, 88
 Sör Cuffe, Wheeler 129
 Cunningham, Alice 127
 Cushing, Peter 246
 cüceler 43, 97, 189

Ç

çift cinsiyetli birliktelik 213
 çocuksu hayalgücü 91

D

d'Arc, Jeanne 102
 Dadd, Richard 140, 210, 212
 Dale, Francis 113
 Dawkins, Richard 17
 Ddwn, Rhys 69, 70
 demir: ~ çağı 33; ~ nefreti 108
 deniz dini 30
 Depp, Johnny 244
 Devereux, Paul 147, 154
 Dillon, Philip 112
 dindar ortodoksluk 24
 doğa 36, 38, 42, 45, 64, 196, 260,
 262, 272, 273; ~nın güzelliği 41
 doğal: ~ dünya 51; ~ mağaralar 31
 doğaüstü: ~ bilgi 79; ~ hayalgücü 231
 doğurganlık 41, 50, 64, 181, 182,
 259, 261, 265
 Doheny, Mary 132, 137, 277
 Donovan, Thomas 109, 110
 Douglas, Mona 63
 Doyle, Arthur Conan 224, 233, 234,
 236, 237, 238, 239, 241
 Draper, Herbert James 143, 144, 212
 Drayton 184, 186, 211
 Dubh, Gille 265, 266
 Dunne, Jack 122, 123

Dunne, Sean 251, 268
 duygular 171

E

Eberly, Susan Schoon 107, 108, 110
 edebî: ~ sanat deneyimi 20; ~ savaş
 alanları 173
 edebiyat 172, 173, 174, 194, 224
 Edward dönemi 107, 213, 215, 223
 Edwards, Owen 57
 eğitilmiş teoloji 47
 elfler 43, 76, 176
 Kraliçe Elizabeth 181
 Eski Ahit 16
 etik 49
 Evanjelik Anglikanizm 201
 evanjelizm 35
 Evans-Wentz, W. Y. 22, 26, 31, 44,
 45, 47, 57, 61, 63, 95, 105, 119,
 127, 135, 137, 147, 159, 261, 262,
 263, 276, 277

F

Fach, Nani 115
 Fagles, Robert 170, 171
 le Fay, Morgan 174
 faydacı rasyonalizm 197
 tarıçça Fennel 46
 Ferguson, Donald 166
 Fields, Andrew Crawford 87
 Fingal 166
 Fitzgerald 139, 140, 207, 208, 209,
 210
 FitzGerald, David 91
 Fraser, Alexander 93
 Freud 49, 225
 Fulton, Margaret 102
 Fuseli, Henry 205, 206, 211
 Fyleman, Rose 105, 227
 G
 Galce, Mackay 167
 Galler inancı 46
 Gardner, Edward 234, 239, 241
 gelenek 46
 geleneksel: ~ inanç 18; ~ peri inançla-
 rı 21; ~ periler ülkesi 97, 260
 Gibson, Mel 240

- Gill, W. W. 57, 60, 64, 81, 89, 166, 277
 Glastonbury 33, 34, 175
 Goblin Market 200, 202
 goblinler 21, 43, 76, 139
 Golgonooza 189
 Gordon, James 39
 Gow, Dan 79, 80
 görme biçimleri 36
 gözetleme kuleleri 71
 Graham, John 27, 48
 Graham, Patrick 118
 Grant, Bidy 153, 160, 163, 164, 165, 264
 Lady Gregory 163
 Leydi Gregory 60, 154, 163
 Griffin, Maurice 80, 81, 90
 Gur, Lough 31, 46
 gürültülü bencilik 49
 Gwydion, Caer 29
- H
- Hall, Alaric 136
 Hall, Denton 157, 158, 161
 Hamilton, William 66, 144
 Hanson, Bruce 219
 Haran, Sean 154
 Hart, James 46
 Harvey, William 153
 Hay, Elizabeth 76
 hayalet 12, 18, 25, 26, 28, 32, 60, 61, 62, 66, 83, 87, 101, 105, 119, 120, 135, 151, 156, 159, 160, 161, 165, 197, 247, 255, 258; ~ inançları 18
 Head, Richard 66
 Heard, W. H. 133
 hedonist peri enerjisi 49
 Henderson, Lizanne 102
 I. Henry 37
 Hermes, Robert 169, 170, 195, 196
 Hewlett 247, 248, 277
 Hıristiyan: ~ cenneti 45; ~ kiliseleri-
 nin sahte tarihi 49; ~ Tanrısı 47
 Hippolyta 183, 225, 262
 histerik değişim 125
 Home, D. D. 118
 Homer 171, 174, 224
 Homeros 16, 42
 Hooykaas, Jacoba 105
 Horn, Darwin 265
 Hughes, Edward Robert 212
 Huldre 24
 Hunt, Robert 27, 112, 230
 Huxley, Alice 210
 Hynes, William 23
- I
- Ifan, Pentre 175
 ırkın şeytani enerjileri 94
- İ
- İkinci Dünya Savaşı 158, 228
 ilkel peri büyüü 170
 imparatorluk yapısı 188
 inanç eğrisi 16
 İngiliz modernitesi 256
 insan: ~ doğası 223; ~ formu 49; ~
 sevgisi 195
- J
- I. James 184
 Jefferies, Ann 103
 Johnson, Robert 95
 Jolie, Angelina 246
 Jones, Catherine 159
 Jones, Edmund 26
 Aziz Just Gump 34
- K
- kadın düşmanlığı 75, 171
 kanatlı periler 205
 kara büyü korkusu 101
 karşılıksız aşk 186
 Katoliklik 190
 kaybolmuş dünyalar 40
 Kearns, Patrick 109
 Keats 173, 189, 190, 191, 192, 194, 195, 197, 198, 203, 213, 241, 262
 Keder 186
 Keely, John 96
 Kelly, Mary 110
 Kelt perileri 105
 kırsal aile 106
 kıyamet anı 187
 Kilduff 148
 Kilvert, Francis 86

- Kirk, Graham 53, 72, 118, 119, 120, 136, 152, 156
 Kirk, Robert 118, 136
 kirlilik duygusu 201
 Knightley, Keira 244
 Kolomb 67
 korku 19, 76, 101, 105, 120, 147, 256
 kozmoloji 21
 kozmolojiler 21
 kötü ruhlar 103, 105
 kurnaz halk 73
 kültür 94, 138, 276, 277
- L
- Lally, Matthew 130, 131, 132
 Lamia 143, 196, 197, 213, 241
 Lang, Andrew 94, 124
 Le Grice 113
 Leavy, Barbara Fass 89
 Lenihan 17, 37, 154, 269, 271, 272
 Lenihan, Eddie 17, 37, 154, 269
 leprikonlar 43, 97
 Leslie, John Randolph 251
 Lhwyd, Edward 136
 Locke, John 107
 Lodge 234, 253
 Luther, Martin 107
- M
- Maas, Jeremy 208, 209, 276
 Kraliçe Mab 185, 186, 191
 Mac, Mary 128
 MacCaskill, Kate 167, 168
 MacDonald, Byran 21, 92
 Macfarlane, Robert 146
 Macken, Matthew 268
 Mackenzie, Hector 266
 Mackenzie, John 266
 Mackenzie, Osgood Hanbury 265, 267
 Macleod, Angus 19, 20, 266
 Macneill, Roderick 19, 20, 21
 Macready, William Charles 161
 MacRitchie, David 176
 Mahony, James 111
 Mahony, John 111
 Manning 165
- Manning, Matthew 165
 Manning, Robert Chalmers 165
 mantar teorisi 51
 McEwan, Ian 117
 McGlynn, Jenny 24
 McIntire, Annie 104
 McKeever 23, 24
 McLintock 79, 80
 McLintock, Letitia 79
 McManus, John 153
 Mesih 17, 19, 27, 28, 82
 Mike 150, 151
 Milton 16, 20, 48, 116
 mitler 31, 238
 mitoloji 21
 mizaç 18
 modern: ~ akıl yürütmeler 111; ~ medya 75; ~ kültürler 151; ~ mantarlar 50
 Monkhouse, Bob 162
 Moore, Laughlin 75, 76, 116, 117, 118
 Moore, Thomas 75, 76
 Muldowney, Catherine 129
 Muldowney, Neill 129
 Mullins, William 133
 Mun, Tiddy 39, 40, 49, 259, 261, 264, 265
 Murphy, Patrick 109
 Murray, Gilbert 108
 müzik 43, 58
- N
- Needy, John 22
 Neill, Mary 129
 Nesbit, John 65
 Newfield 225, 230
- O
- Ó Giolláin, Diarmuid 97
 O'Callaghan, Michelle 185
 O'Flaherty, Roderic 66
 O'Flaherty, Roderic 31
 O'Ley 78, 79, 80, 81
 O'Neill, Michael 191
 Oberon 26, 79, 138, 178, 179, 180, 181, 182, 186, 187, 195, 206, 211, 230

- Odysseus 47, 170, 171
 Ogilby, John 21
 olağanüstü güçler 163
 Orkney 16
 Ortaçağ 80, 90, 121, 127, 168, 174, 184, 190, 192, 204; ~ peri inançları 127
 Ortaçağcılık 193
 Ortodoks Hıristiyanlığın alternatif toplulukları 44
 oyunculuk becerileri 75
- Ö
 öçüler 60
 ölüm 19, 47, 62, 110, 111, 124, 131, 186
 özbilinç duygusu 36
- P
 pagan tanrılar 46, 47
 Paracelsus 27
 Paré 150
 Parsons, Colin 158
 Sör Paton, Joseph Noel 138, 206, 207
 Patterson, Annabel 179
 peri(ler): ~ bölgesi 82, 83, 146; ~ çecikliği 48, 94; ~ deneyimi 58; ~ dünyası 44, 178, 248; ~ ekolojisi 263; ~ fantezisi 194; ~ felci 82; ~ halkları 50; ~ hayvanları 44, 165; ~ inanç(lar)ı 27, 29, 44, 77, 102, 115, 119; ~ kıvılcımları 51; ~ korkusu 76, 105, 147; ~ krallığı 56, 146; ~ kuşu 60; ~ diyarı 76, 146, 175, 227, 232; ~ masalları 97; ~ minyatürleri 180; ~ miti 91; ~ müziği 44, 55, 56; ~ otoritesi 234; ~ parası 71; ~ patlaması 109; ~ statüsü 95; ~ sürümü 92; ~ topları 51; ~ yağı 53
 perili evler 158, 162
 Peters, Bridget 110
 Philips, Judith 74, 75, 76
 Pike, Oliver 64
 Playfair, Giles 218
 Pope, Alexander 205
 popüler: ~ kültür 82, 138, 277; ~ zihin meseleleri 46
 post-Romantik sanat 206
 Powell, T. A. 255
 Price, David 86
 Protestan kampı 102
 Puck 38, 177, 178, 181, 182, 183, 199, 205, 214, 227, 238, 262, 271
 Pullman, Philip 172, 221
- R
 Randi, James 237
 Reeves, Joseph 132, 133, 134
 Regis, Lyme 61
 resmî: ~ politika 83; ~ güç 100
 Reynolds, E. J. A. 255
 Rhys, John 56, 115
 Riall, Charles 111
 Roberts, Kai 34
 Knockcrowlu Roche, Denis 77
 Roma sikkeleri 71
 Rossetti, Christina 200, 201, 203, 204
 Rossetti, Dante Gabriel 201
 Rowe, Anne 101
 röntgencilik gerilimi 193
 ruh kafesleri 89
 rutin rahatsızlık 41
 Ryan, Meda 163
- S
 Kont de Salis, Kont John 46
 sanat 20, 86, 168, 174, 212, 276
 sanayi: ~ çağının yoksulluğu 188; ~nin öğütücü faydacılığı 188
 Sanderson, Stewart 119
 Sands, J. 152
 Seery, John 148
 seks 47, 177, 191, 204, 207
 Shakespeare 16, 116, 138, 173, 177, 179, 180, 182, 183, 184, 189, 204, 206, 209, 211, 224, 243, 262
 Shaw, Christian 102
 Sheehan, Tom 133
 Shelley, Percy Bysshe 191
 Silver, Carole 108, 110, 153, 190, 276
 Simmons, John 142, 212
 sinema 172, 214, 217
 Smith, Charles C. 85

Smyth, Thomas 125
 Spatz, Jonas 190
 Spielberg, Steven 100, 224, 245
 Stanley, Tim 46
 Stillingfleet, Edward 118, 119
 Stothard, Thomas 205
 Strathaquin, Isobel 102

Ş
 şamanik inziva dönemi 80
 şamanist bir statü 95
 şiir 20, 87, 172, 183, 192, 198, 200,
 205

T
 tanrısal güçler 48, 49
 tapınma 35
 tarih 15, 100, 251
 Taş Devri 136
 Taylor, Paul 217
 Aziz Teath 103
 teoloji 21, 35, 47, 134
 Aziz Teresa 118
 Terriss, Ellaline 228
 tıbbi otorite 79
 Tickell 186, 187, 188
 Titania 79, 138, 142, 178, 179, 180,
 181, 206, 211, 212, 230, 232
 tiyatro 182, 217
 topluluğun iyiliği 112
 toplumsal: ~ baskı 47; ~ gerilimler
 122; ~ hiyerarşi 44
 Trevelyan, John 114
 Trevelyan, Walter 113
 tuhaflık ağı 82
 Tweed, Matt 271

U
 Uniack, Richard 116
 Uraisg Coire nan 38
 Uzay Çağı 171

Ü
 üst orta sınıf ebeveynler 115

V
 vampir(ler) 12, 18, 28, 41, 43, 60,
 101, 104, 105, 120, 125, 126, 132,
 134, 135, 150, 151, 156
 Victoria Kraliçe 40
 Viktorya: ~ dönemi 42, 56, 86, 107,
 114, 116, 168, 171, 174, 177, 185,
 198, 205, 206, 207, 208, 209, 210,
 211, 212, 223, 231, 243; ~ toplu-
 mu 232
 Vudu ölümü 111

W
 Waldron, George 30, 60, 61, 68, 83
 Waterhouse, John William 142, 143,
 212
 Watson, E. C. 167
 Watterson, John 63
 Waugh, Daisy 233
 Wells, H. G. 224
 Wentz, Evans 68, 80, 152
 Westropp, Thomas 22, 28, 29, 31,
 52, 59, 61, 65, 67, 71, 90, 111,
 112, 120, 137, 149, 160, 161, 241,
 263, 264, 276
 Whitman, Walt 224
 Newburghlu William 38
 Williams sendromu 107
 Williams, David 29
 Williams, Edward 12
 Williams, Noel 231
 Wood, Thomas 58
 Woodward, Mary 76
 Woodyard, Chris 58
 Woolf, Leonard 223
 Wordsworth 189, 190
 Wright, Arthur 240
 Wright, Thomas 38

Y
 yalnızlık 186
 yazılı teoloji 47
 yetişkin: ~ dünyası 49; ~ zulmü 91
 Young, Simon 18, 114, 276, 278
 Yunan tanrıları 16, 47